

باتلاق فراوانی!!!

«هم این و هم آن» از این پیش ذهنیت تولید می‌شود که با محدودیت منابع روبرو نیستیم. و از این روست که استراتژی مصرف گاز می‌شود هم مصرف داخلی، هم تزریق و هم صادرات. در حالی که هیچ کدام از این نیازها به طور مناسب تامین نشده است. این تحلیل البته در دیگر بخش‌ها نیز قابل تعمیم است. مثال ملموس تر شاید اعتبارات بانکی باشد. نرخ سود بانکی ناشی از کمبود منابع است و این نرخ فعالیت سرمایه‌گذاری بهینه را نیز مشخص خواهد ساخت. حال اگر ذهنیت محدود بودن منابع بانکی تغییر کند رفتارها متفاوت خواهد شد. از این رو معتقدم برای حرکت به سمت بهینه‌سازی باید نخست این باور را ایجاد کرد که منابع محدود هستند و صد البته نیازها نامحدود.

بشکه است میسر گردد و گرنه ۵۰ میلیارد بشکه نفت دیگر امکان استخراج نخواهد داشت. از آن سو کارشناسی دیگر کارشناسی دیگر صادرات گاز را نقطه بهینه مصرف ذکر می‌کند. مردم هم هنوز انتظاراتشان را تطبیق نداده‌اند. هر وقت بحث افزایش قیمت جدی می‌شود تعجب می‌کنند و سوال می‌کنند چرا در داخل کشور بنزین و گازوئیل به قدر کافی تولید نمی‌شود. وقتی باور فراوانی منابع تا بدین حد در ذهن مردم و مدیران جا باز می‌کند مشخص است نقطه بهینه جایی نخواهد داشت. اقتصاد را علم تخصیص بهینه منابع کمیاب برای خواسته‌های نامحدود تعریف کرده‌اند. حال اگر منابع کمیاب نباشد یا نیازها محدود باشد علم اقتصاد کاربردی نخواهد داشت. حالا ما که هم فراوانی منابع داریم و هم خواسته‌های محدود.

چند سالی است که تصمیم‌گیران سیاسی با بحران انرژی دست و پنجه نرم می‌کنند. مردم نیز حالا بحران را بیشتر لمس می‌کنند. پیش از این البته نخبگان با تحلیل‌ها و پیش‌بینی روندها هشدار می‌دادند که سرانجام به کدام نقطه می‌رسیم. با این وجود اقدام جدی برای مهار بحران صورت نگرفت حالا حرف از این مسائل گذشته است. رقم واردات بنزین و گازوئیل به حدی رسیده که دیگر نمی‌توان چشم بر روی آن بست. از آن سو توان سخت‌افزاری نیز برای خرید، انتقال و توزیع بیش از آن چه الان صورت می‌گیرد، وجود ندارد. مصرف اما همچنان رکورد می‌زند. مساله البته فقط مختص بنزین و گازوئیل نیست. آب و برق هم با همین مسائل روبرو هستند. با این وجود وقتی سخن نخبگان را حلاجی می‌کنیم در می‌یابیم این بحران لایه‌های عمیق‌تری نیز دارد.

تولید منابع نفت و گاز نیز بهینه نیست. پالایشگاه‌ها از حد بهینه پالایش عبور کرده‌اند و این یعنی افزایش هزینه و کاهش سود (جدول ۱)، افت تولید مخازن روندش بیشتر شده است، ظرفیت تولیدی نیز با وجود سرمایه‌گذاری‌های کلان صورت گرفته افزایش چندانی نداشته است (جدول ۲). نقطه بهینه مصرف گاز نیز مشخص نشده است. اعلام آمارهای ضد و نقیض تحلیل کارشناسی در مورد را نیز با مشکل روبرو ساخته است. کارشناسی می‌گوید باید روزانه ۷۰۰ میلیون متر مکعب گاز به مخازن تزریق گردد تا بتوان با جبران افت فشار مخازن، سطح فشار را به سطح زمان داری برسانیم تا امکان برداشت ثانویه از مخازن که طبق مطالعات ۵۰ میلیارد

جدول ۱: مقایسه هزینه تصفیه ظرفیت بهینه و ظرفیت حداکثر

حداکثر (عملکرد سال ۸۲) هزار بشکه در روز	بهینه هزار بشکه در روز	پالایشگاه‌های کشور
۱۵۸۰	۱۲۵۲	ظرفیت
۲/۰۵	۱/۹	هزینه تصفیه یک بشکه نفت خام (بشکه در روز)

جدول ۲: تفاوت تولید کنونی و تولید بر اساس برنامه میادین توسعه یافته

تولید کنونی (هزار بشکه)	تولید بر اساس برنامه	میدان
۶۵	۱۲۰	سیری A و E
۱۳۰	۲۴۰	درود
حدود ۷۰	۱۹۵	سروش و نوروز
۲۵	۹۵	فروزان
۷۵	۱۵۰	سلمان
حدود ۳۶۵	۸۰۰	جمع

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی